Sobre les músiques del país que resten per explorar

Autor: Jordi Segarra
Data de publicació: 10-10-2018

En Jordi Segarra s'ha adonat, des de diferents fonts, que la música popular catalana dels segles XV i XVI està molt relacionada amb la hispanoamericana —la mallorquina amb la cubana, per exemple— i, alhora, que aquella és un àmbit de recerca pràcticament verge.

Fa uns quants anys vaig assistir a una conferència del músic i musicòleg Joan Vives al CosmoCaixa de Barcelona. En Vives duu uns quants programes a Catalunya Música.

Hi deia que la música que es tocava a la cort dels Àustries hispànics s'alimentava, tant en el vessant popular com en el culte, de les músiques, ritmes i melodies de les terres de la Península. Per contra, els Borbons, quan van arribar, les van bandejar de les sales de palau i les van substituir per la música que es feia llavors a Itàlia. I van promoure aquesta moda arreu.

Després, molt més tard ?va venir a dir?, aquestes músiques populars de les Espanyes que havien estat bandejades dels ambients on es feia música culta ens han tornat per mitjà de les músiques sudamericanes ?més o menys empeltades, suposo, de les formes i l'esperit musicals dels nadius?.

Era la primera vegada que ho sentia a dir. Em va sorprendre. I per això m'ha quedat gravat.

Empalmant amb això, l'altre dia em vaig mirar el llibret que acompanya el CD Ultramar de la Maria del Mar Bonet, dedicat especialment a Cuba. En la presentació que en fa, hi trobo un paràgraf molt significatiu. És el tercer, que tot seguit transcric:

"En el meu primer viatge a Cuba vaig descobrir la seva [la dels cubans] música del camp i em vaig adonar que compartíem moltes harmonies, que la seva instrumentació i la construcció poètica dels versos eren, en algunes danses

i melodies, molt semblants a les cançons populars de Mallorca. Això em va ajudar a acostar-m'hi i a cantar-les. Als dos temes del camp anomenats Zapateo i Amorosa guajira, que eren només peces musicals, els vaig posar lletra de cançons que vaig trobar en el Cançoner popular de Mallorca del Pare Rafel Ginard, les quals parlaven de Cuba i del comerç de teixits o de tabac, de relacions amoroses, d'enyoraments..."

D'altra banda, aquest Sant Jordi vaig visitar un moment la parada de l'Institut Nova Història per recollir-hi un llibre que em guardaven, i vaig tenir l'oportunitat de parlar amb En Lluís Ma. Mandado. Vaig aprofitar l'ocasió per fer-li una o dues preguntes sobre música que m'havia encomanat un fill. Entre d'altres coses, En Mandado va afirmar que el moviment de redescoberta de la història del país que encapçala a hores d'ara l'INH, no fa gaire recerca sobre els nostres músics i la nostra música. Llàstima! És enorme el camp per redescobrir a l'entorn de la música catalana i en català!

I en efecte, a part del que queda insinuat en aquest escrit, tinc entès que hi ha per revisar als nostres arxius i biblioteques una extensíssima producció de madrigals, ensalades i tota mena de formes musicals dels segles XV i XVI. No s'han pràcticament ni mirat, llevat d'alguna excepció.

I ja no cal dir si considerem els segles anteriors. O, fins i tot, els posteriors.

Jordi Segarra

Edició de les Ensalades d'en Mateu Fletxa el Vell (1481, Prades, Baix Camp,- Poblet 1553), dedicades a En Joan de Borja Catanei. Edició feta per En Mateu Fletxa el Jove (Prades, Baix Camp, 1530 - Sant Pere de la Portella, Berguedà, 1604)